

ЗІГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету

Протокол № 8 від
«31» липня 2024 р.

ПРОПЕДЕВТИКА ПСИХІАТРІЇ

СИЛАБУС

Освітній рівень: Другий (магістерський)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 053 Психологія

Освітньо-професійна програма "Психологія"

Статус дисципліни: вибіркова

Форма навчання: денна

<u>Форма навчання</u>	<u>Курс</u>	<u>Семестр</u>	<u>Лекції (год.)</u>	<u>Практичні (год.)</u>	<u>Самостійна робота студента (год.)</u>	<u>Разом (год.)</u>	<u>Залік (сем.)</u>
<u>Денна</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>20</u>	<u>20</u>	<u>80</u>	<u>120</u>	<u>2</u>

1. Загальна інформацію про викладача (лектора, асистента).

Бондарчук Андрій Григорович

Кандидат медичних наук доцент кафедри психології

Контактна інформація: e-mail: papagaid@gmail.com

2. Назва, код дисципліни і кількість кредитів

На вивчення навчальної дисципліни «Пропедевтика психіатрії» відводиться **120** годин **4** кредити ЄКТС.

3. Час і місце проведення навчальної дисципліни

Вивчення здійснюється протягом 3 семестру на 2-ому курсі навчання.

Програма навчальної дисципліни складається з 3 змістових модулів.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Набуття студентами компетентності з курсу можливе за актуалізації їхніх знань з дисциплін «Загальна та диференційна психологія». Вивчення дисципліни є передумовою вивчення «Клінічна психологія. Клінічна психодіагностика», «Загальна та диференційна психопатологія» та успішним складанням «Атестаційного екзамену».

Для успішного засвоєння дисципліни «Пропедевтика психіатрії» студенти повинні мати ґрунтовні знання з таких предметів:

Пререквізити:

- Загальна та диференційна психопатологія – розуміння механізмів психічних розладів та їх класифікації.
- Клінічна психологія. Клінічна психодіагностика – навички психодіагностики та аналізу психічних станів.
- Основи психофармакології – знання впливу медикаментозного лікування на психічний стан пацієнтів.
- Фундаментальні принципи нейронаук та психогенетики – розуміння біологічних основ психічних порушень.
- Етичні, практичні та правові засади роботи психолога – професійні стандарти та правові аспекти роботи у психіатрії.

Постреквізити:

Після завершення дисципліни студенти зможуть застосовувати отримані знання у таких предметах та практиках:

- Доказова практика в психології і психотерапії – оцінка ефективності психіатричних втручань на основі наукових даних.
- Травмотерапія та кризове консультування – робота з пацієнтами, які мають психіатричні розлади внаслідок травматичних подій.
- Психологія та психотерапія в системі охорони здоров'я – інтеграція психіатричних знань у роботу психологів у медичних установах.

- Практика під супервізію – застосування психіатричних знань у практичній роботі під керівництвом досвідчених фахівців.
- Переддипломна практика зі спеціальності «Психологія» – використання знань пропедевтики психіатрії у дипломних дослідженнях та професійній діяльності.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Програма з дисципліни «Пропедевтика психіатрії» призначена для студентів закладів вищої освіти України і є складовою частиною Стандарту вищої освіти України. Згідно навчального плану підготовки психологів за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Магістр», вивчення навчальної дисципліни здійснюється на 2 курсі (денна форма навчання), на вивчення якої відводиться 120 годин.

6. Призначення навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна орієнтована на забезпечення компетентності майбутніх психологів, шляхом оволодіння знаннями з питань генези, розвитку, видів віктимної та суїцидальної поведінки, а також на формування умінь та навичок щодо їх діагностики, профілактики та корекції. Зміст програми відповідає нормативним вимогам підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня магістра психології.

7. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни "Пропедевтика психіатрії" є формування у здобувачів освіти базових знань про основи психічного здоров'я, клінічну картину основних психічних розладів, принципи психіатричної діагностики, а також ознайомлення з етичними та юридичними аспектами взаємодії з особами, які мають психічні порушення. Дисципліна спрямована на підготовку фахівця до компетентної міжпрофесійної співпраці в галузі охорони психічного здоров'я..

8. Завдання вивчення дисципліни

Завдання спрямовані на формування високого рівня професійної компетентності у здобувачів освіти, які зможуть ефективно працювати в галузі охорони психічного здоров'я:

1. Формування базових уявлень про структуру, функції та клінічні межі психіатрії як медичної та міждисциплінарної галузі.
2. Ознайомлення з основними групами психічних розладів, їх симптомами, синдромами, клінічними проявами та загальними принципами класифікації (МКХ-11, DSM-5).
3. Навчання методам визначення психічного статусу: спостереження, бесіда, інтерв'ювання — для попереднього розпізнавання змін психічного стану.
4. Розвиток навичок диференційованого підходу до осіб із психічними порушеннями: розпізнавання ознак психопатології, розуміння ступеня її вираженості та впливу на поведінку.
5. Засвоєння етичних та правових принципів взаємодії з пацієнтами психіатричного профілю, включаючи дотримання стандартів

конфіденційності, поваги до гідності особи та міждисциплінарної відповідальності.

6. Підготовка до конструктивної взаємодії з фахівцями психіатричного профілю в системі охорони психічного здоров'я (лікарями-психіатрами, медичними психологами, психотерапевтами, медсестрами, соціальними працівниками тощо).

8.1 Очікувані результати навчання

Після вивчення дисципліни «Пропедевтика психіатрії» студенти повинні

Знати:

- Основні класифікації психічних розладів (МКХ-10, DSM-5);
- Основні психопатологічні синдроми та симптоми (галюцинації, маячення, афективні порушення тощо);
- Клінічну картину та особливості перебігу поширених психічних захворювань (шизофренія, депресія, біполярний розлад, тривожні розлади, ПТСР тощо);
- Принципи диференційної діагностики та взаємодії психолога з психіатром;
- Етичні та правові засади роботи з особами, які мають психічні розлади.

Уміти:

- Розпізнавати основні психопатологічні прояви в межах психологічної практики;
- Проводити первинний клінічний інтерв'ю з елементами психічного статусу (під супервізією);
- Застосовувати знання з психіатрії для коректного побудови психологічного втручання;
- Визначати межі власної компетентності та своєчасно здійснювати перенаправлення клієнта до психіатра;
- Рефлексувати професійні дії в контексті міждисциплінарної взаємодії.

9. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до психіатрії та основи психічного статусу

Тема 1. Предмет і завдання психіатрії. Історичні етапи розвитку

Огляд розвитку психіатрії як галузі медицини та науки. Розмежування нормального й патологічного психічного стану. Сучасні уявлення про психічне здоров'я та мультидисциплінарність у психіатричній практиці.

Тема 2. Методи психіатричного дослідження. Оцінка психічного статусу

Основні методи клінічного обстеження: спостереження, інтерв'ю, аналіз поведінки, тестування. Поняття психічного статусу. Структура психічного статусу: орієнтування, пам'ять, мислення, емоції, воля, сприймання, самосвідомість.

Тема 3. Класифікація психічних розладів

Огляд класифікацій психічних захворювань (МКХ-11, DSM-5). Поняття про синдром, діагноз, розлади в межах норми та патології. Етичні аспекти діагностики.

Змістовий модуль 2. Основні клініко-психопатологічні синдроми та розлади

Тема 4. Афективні та тривожно-депресивні розлади

Опис депресивних, маніакальних, тривожних, obsесивно-компульсивних станів. Клінічна картина, динаміка, можливості супроводу в межах психологічної практики.

Тема 5. Психотичні розлади

Психотичні синдроми: маячення, галюцинації, порушення логіки мислення. Діагностичні критерії та типові помилки в розпізнаванні. Поняття про шизофренічний спектр.

Тема 6. Органічні, соматоформні та психосоматичні розлади

Клініка органічних уражень мозку (деменція, делірій). Розлади, пов'язані з тілесними симптомами без органічної основи. Взаємозв'язок тіла та психіки.

Змістовий модуль 3. Правові, етичні та міждисциплінарні аспекти психіатрії

Тема 7. Основи психіатричної допомоги в системі охорони здоров'я

Психіатрична служба в Україні. Амбулаторна та стаціонарна допомога. Порядок госпіталізації. Консультації психологів у психіатричних закладах.

Тема 8. Етичні та правові аспекти взаємодії з психічно вразливими пацієнтами

Права пацієнтів. Інформована згода. Примусове лікування. Особливості спілкування з людьми з психічними розладами з точки зору гуманістичного підходу.

Тема 9. Міждисциплінарна взаємодія у сфері психічного здоров'я

Співпраця між психологами, психіатрами, соціальними працівниками, психотерапевтами. Алгоритми направлення, спільне ведення випадків, обмін інформацією з дотриманням конфіденційності.

10. Структура залікового кредиту з дисципліни

Назви змістовних модулів, лекційних тем і тем практичних занять	усього	л.	пр	с.р.
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Вступ до психіатрії та основи психічного статусу				
Тема 1. Предмет і завдання психіатрії.	11	2	2	7
Тема 2. Методи психіатричного дослідження.	12	2	2	8
Тема 3. Класифікація психічних розладів	9	2	2	5
<i>Разом за змістовним модулем 1</i>	<i>32</i>	<i>6</i>	<i>6</i>	<i>20</i>
Змістовий модуль 2. Основні клініко-психопатологічні синдроми та розлади				
Тема 4. Афективні та тривожно-депресивні розлади	16	3	3	10
Тема 5. Психотичні розлади	16	3	3	10
Тема 6. Органічні, соматоформні та психосоматичні розлади	14	2	2	10
<i>Разом за змістовним модулем 2</i>	<i>46</i>	<i>8</i>	<i>8</i>	<i>30</i>

Змістовий модуль 3. Правові, етичні та міждисциплінарні аспекти психіатрії				
Тема 7. Основи психіатричної допомоги в системі охорони здоров'я	14	2	2	10
Тема 8. Етичні та правові аспекти взаємодії з психічно вразливими пацієнтами	13	2	1	10
Тема 9. Міждисциплінарна взаємодія у сфері психічного здоров'я	13	2	1	10
<i>Разом за змістовним модулем 3</i>	<i>40</i>	<i>6</i>	<i>4</i>	<i>20</i>
Залік	2		2	
Усього, годин	120	20	20	80

11. Тематика самостійних занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Предмет і завдання психіатрії.	7
2	Методи психіатричного дослідження.	8
3	Класифікація психічних розладів	5
4	Афективні та тривожно-депресивні розлади	10
5	Психотичні розлади	10
6	Органічні, соматоформні та психосоматичні розлади	10
7	Основи психіатричної допомоги в системі охорони здоров'я	10
8	Етичні та правові аспекти взаємодії з психічно вразливими пацієнтами	10
9	Міждисциплінарна взаємодія у сфері психічного здоров'я	10
Всього		80

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Блюма А. «Психіатрія». – Київ: ВСВ «Медицина», 2019.
2. Блюма А.Л. «Клінічна психіатрія». – Київ: ВСВ «Медицина», 2021.
3. Гавенко Л.В., Волошина О.О. «Пропедевтика психіатрії». – Харків: ХНМУ, 2017.
4. Курако Ю.Л. «Курс лекцій з психіатрії». – Одеса: Медицина, 2016.
5. Романчук Л.І. «Клінічна психіатрія для психологів». – Львів: ЛНМУ, 2020.
6. Юр'єва Н.І., Гришина Н.П. «Пропедевтика психіатрії». – Запоріжжя: ЗДМУ, 2022.
16. American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5-TR)*. – APA, 2022.
17. Andreasen N., Black D. *Introductory Textbook of Psychiatry*. – American Psychiatric Publishing, 2020.
18. Gabbard G.O. *Gabbard's Treatments of Psychiatric Disorders*. – APA Publishing, 2022.
19. Gelder M., Harrison P., Cowen P. *Shorter Oxford Textbook of Psychiatry*. – Oxford University Press, 2012.
20. Gelder M.G. *Oxford Handbook of Psychiatry*. – Oxford University Press, 2021.
21. Kolb L.C., Brodie H.K. *Modern Clinical Psychiatry*. – W.B. Saunders, 2020.

22. Leahy R., Holland S. *Treatment Plans and Interventions for Depression and Anxiety Disorders*. – Guilford Press, 2018.
23. Nolen-Hoeksema S. *Abnormal Psychology*. – McGraw-Hill, 2020.
24. Oyeboode F. *Mindreadings: Introductory Guide to Psychiatry*. – CRC Press, 2019.
25. Sadock B. J., Sadock V. A., Ruiz P. *Kaplan and Sadock's Synopsis of Psychiatry*. – Wolters Kluwer, 2018.
26. Thapar A., Pine D., Leckman J. *Rutter's Child and Adolescent Psychiatry*. – Wiley-Blackwell, 2017.
27. World Health Organization. *ICD-11 Classification of Mental and Behavioural Disorders*. – WHO, 2021.

Інформаційні ресурси:

1. <https://repo.usfu.edu.ua/home> – Електронні ресурси ЗФУУ
2. World Health Organization (WHO) – розділ з психічного здоров'я https://www.who.int/mental_health
3. ICD-11 – Mental, behavioural and neurodevelopmental disorders <https://icd.who.int/browse11/l-m/en>
4. American Psychiatric Association (APA) – ресурси DSM-5-TR, клінічні рекомендації <https://www.psychiatry.org>
5. National Institute of Mental Health (NIMH, USA) – наукові публікації, дослідження, класифікації <https://www.nimh.nih.gov>
6. Mental Health Europe (MHE) – політика, права пацієнтів, етика <https://www.mhe-sme.org>
7. PubMed – база наукових публікацій з психіатрії та психічного здоров'я <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>
8. ScienceDirect – Psychiatry and Mental Health section <https://www.sciencedirect.com>
9. ResearchGate – безкоштовний доступ до статей, підручників, презентацій фахівців <https://www.researchgate.net>
10. Medscape Psychiatry – новини, огляди випадків, базова інформація <https://www.medscape.com/psychiatry>
11. PsychDB (Canada) – клінічні шпаргалки, огляди за DSM-5 та MSE <https://www.psychdb.com>
12. Національна служба здоров'я України (НСЗУ) – протоколи, маршрути пацієнтів <https://nszu.gov.ua>
13. Міністерство охорони здоров'я України – психічне здоров'я <https://moz.gov.ua/psihichne-zdorovja>
14. Українська асоціація психіатрів <https://upa.org.ua>
15. Психіатричний портал України (Архів журналу «Психіатрія») <https://psj.org.ua>

13. Контроль і оцінка результатів навчання

13.1. Види контролю (поточний, підсумковий), проміжна атестація

Методи контролю: поточний, підсумковий.

При оцінюванні знань здобувача освіти приділяється перевага стандартизованим методам контролю: тестування (комп'ютерне), письмові роботи, контроль практичних навичок.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми. Він містить: опитування, співбесіду, відповіді на питання, комп'ютерне тестування, виступ з доповіддю, захист рефератів.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці вивчення дисципліни у вигляді диференційованого заліку.

13.2. Форми контролю

Оцінка за розділ визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, що присвоюється здобувачу освіти при засвоєнні кожного розділу (залікового кредиту) – 100, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 60 балів (60%), за результатами підсумкового контролю – 40 балів (40%).

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей з кожної теми та під час індивідуальної роботи викладача зі здобувачами освіти. При оцінюванні навчальної діяльності здобувача освіти необхідно надавати перевагу стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

ОЦІНКУ “**ВІДМІННО**” отримує здобувач освіти, який твердо знає програмовий матеріал, глибоко його засвоїв, вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає, у відповіді якого тісно пов'язується теорія з практикою. При цьому здобувач освіти не вагається з відповіддю при видозміні завдання, вільно справляється з задачами та питаннями другого та третього рівня оцінки знань, виявляє знайомство з монографічною літературою, вірно обґрунтовує прийняте рішення, володіє елементами лікарської техніки, різносторонніми навиками та прийомами виконання практичних робіт. Практичні навички виконує без помилок, вміє в професійній діяльності ефективно використовувати набуті знання.

ОЦІНКУ “**ДОБРЕ**” отримує здобувач освіти, який знає програмовий матеріал грамотно і змістовно його викладає, який не допускає значних неточностей у відповіді на запитання, правильно використовує теоретичні положення при вирішенні практичних запитань і задач, володіє необхідними навиками і технікою їх виконання.

ОЦІНКУ “**ЗАДОВІЛЬНО**” отримує здобувач освіти, який знає основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність у викладанні програмового матеріалу і відчуває труднощі при виконанні практичних навичок або виконує їх

з істотними помилками, з помилками вирішує ситуаційні задачі третього рівня контролю знань.

ОЦІНКУ “НЕЗАДОВІЛЬНО” отримує здобувач освіти, який не знає значної частини програмового матеріалу, допускає значні помилки у його викладанні, невпевнено, з великими труднощами виконує практичні навички.

Бали за поточну успішність прив’язуються до середньої арифметичної оцінки за традиційною чотирибальною системою незалежно від кількості занять. Конвертація проводиться перед підсумковим контролем.

Таблиця конвертації середньої арифметичної в кількість балів ECTS

Середня арифметична оцінка за п’ятибальною шкалою	Бали ECTS	Середня арифметична оцінка за п’ятибальною шкалою	Бали ECTS
1	2	3	4
4,93-5,0	60	3,90-3,85	44
4,87-4,80	59	3,84-3,78	43
4,81-4,73	58	3,77-3,72	42
4,74-4,69	57	3,71-3,66	41
4,68-4,60	56	3,65-3,59	40
4,61-4,56	55	3,58-3,53	39
4,55-4,49	54	3,52-3,46	38
4,48-4,43	53	3,45-3,40	37
4,42-4,36	52	3,39-3,33	36
4,35-4,30	51	3,32-3,27	35
4,29-4,24	50	3,26-3,20	34
4,23-4,17	49	3,19-3,14	33
4,16-4,11	48	3,13-3,07	32
4,10-4,04	47	3,06-3,01	31
4,03-3,98	46	3,0	30
3,97-3,91	45		

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх тем на останньому контрольному занятті. До підсумкового контролю допускають здобувачів освіти, які виконали всі види робіт, що передбачені навчальною програмою, та при вивченні розділу набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. Конкретні форми підсумкового контролю визначаються у робочій навчальній програмі

Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо здобувач освіти набрав не менше 20 балів.

Оцінювання дисципліни:

Оцінка з дисципліни виставляється лише здобувачам освіти, яким зараховані усі розділи з дисципліни. Оцінка з дисципліни виставляється як середня з оцінок за розділи, на які структурована навчальна дисципліна. Оцінка з дисципліни Fx, F ("2") виставляється здобувачам освіти, яким не зараховано хоча б один розділ з дисципліни після завершення її вивчення. Оцінка Fx ("2") виставляється здобувачам освіти, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали підсумковий контроль. Вони мають

право на повторне складання підсумкового контролю не більше двох разів за графіком, затвердженим деканатом.

Здобувачі освіти які одержали оцінку F по завершенні вивчення дисципліни (не виконали навчальну програму хоча б з одного розділу або не набрали за поточну навчальну діяльність з розділу мінімальну кількість балів), мають **пройти повторне навчання з відповідного розділу**. Рішення приймається керівництвом ЗВО відповідно до нормативних документів, затвердженим в установленому порядку.

14. Політика навчальної дисципліни

Здобувач освіти зобов'язаний дотримуватися обов'язків, передбачених статтею 63 Закону України «Про вищу освіту», а також:

- своєчасно та в повному обсязі відвідувати заняття, передбачені навчальним планом та графіком навчального процесу;
- своєчасно та належним чином виконувати всі види завдань, передбаченими навчальними планами та програмами;
- у встановленому державними стандартами обсязі володіти теоретичними знаннями, практичними навичками, сучасними методами досліджень, проходити контрольні заходи, передбачені навчальними планами та програмами;
- своєчасно складати (перескладати) залік, виконувати контрольні роботи, відпрацьовувати заняття в терміни та за графіком, встановленими кафедрою психології;
- своєчасно інформувати викладача щодо неможливості з поважних причин відвідувати заняття;
- постійно прагнути до підвищення загальної культури, морального вдосконалення, проявляти належну повагу до керівних, науково-педагогічних, навчально-допоміжних працівників;
- дбайливо ставитись до майна, яке йому надано в користування, дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку;
- виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями.
- у повному обсязі відшкодувати збитки, нанесені невиконанням чи неналежним виконанням умов з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки.

Здобувач освіти зобов'язаний дотримуватися положень етичного кодексу ЗФУУ.

Здобувач освіти має права, передбачені статтею 62 Закону України «Про вищу освіту».

Усі форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів зазначенні в положенні університету про оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни.